

O kráse mezi světlem a pokušením

Radek Gális

Rozhovor šesti století – gotické madony a piety vyřezávané z lipového dřeva mlčky rozprávějí se skleněnými objekty vytvořenými teprve loni. V Zámecké jízdárně Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou právě začala výstava s názvem „Gentle SIN“.

Expozice má podtitul „Současné sklo v dialogu s gotikou: Krása mezi světlem a hříchem“ a desítky skleněných a dřevěných exponátů zde lidé mohou obdivovat až do 10. května. „Výstava otvírá téma krásy jako napětí mezi duchovní symbolikou a smyslovým pokušením – mezi světlem, které ve středověku znamenalo cestu k Bohu, a hříšností, která se často rodí právě z touhy, obdivu a lidské slabosti,“ představuje expozici sochařka a scénografka Paulina Skavova z Alšovy jihočeské galerie (AJG). A dodává: „Středověké sakrální umění zde nevystupuje jen jako historický kontext, ale jako živý partner pro současná díla, která zkoumají víru, tělo, morálitu i hranici mezi posvátným a profánním.“

Výstava vznikla ve spolupráci se SIN Studio Gallery. Současné sklářské umění zastupují díla autorů, jimiž jsou Arik Levy, Rony Plesl, Richard Štipl, Laura Limburg, Pasta Oner, Jan Kovářík, Milan Knížák, Jiří Černický a Křistoř Kintera. „Ústředním médiem je sklo, tedy materiál, který pracuje se světlem v přímé vazbě

Díla současných umělců rezonují v sousedství gotického umění neznámých mistrů. Výstava je k vidění v Hluboké nad Vltavou do 10. května. Snímek autor

na tradici vitráží, kde světlo nebylo jen efektem, ale duchovní kvalitou, která proměňuje prostor i člověka. V názvu Gentle SIN je záměrná ambivalence – krása může být prostředkem kontemplace, ale i jemným svodem – něčím, co nás přitahuje, okouzlí a zároveň znejistí,“ vysvětluje Skavova.

Kurátorem výstavy, propojující současnou uměleckou tvorbu se středověkými artefakty,

je Adam Hnojil. „Expozice se vědomě vyhýbá tradičnímu ikonografickému či narativnímu výkladu a směřuje k pojetí uměleckého díla jako události,“ uvádí kurátor. „Krása se zde objevuje jako prostředek duchovního povznesení i jemného pokušení. Sklo, schopné lámat a rozptylovat světlo, je metaforou duchovní proměny i hranice, na níž se smyslová zkušenost dotýká hříchu,“ dodává Hnojil.

Drama o Shakespearově rodině

Martina Oplatková

O životě Williama Shakespeara bylo napsáno mnoho knih a natočeno mnoho filmů. Nový snímek Hamnet se ovšem dívá na slavného dramatika především očima jeho ženy.

Životní osudy nejslavnějšího britského dramatika jsou poměrně dobře známy – pocházel z malého městečka Stratfordu nad Avonou, kde se také oženil s jistou Anne Hathawayovou. Později ale odešel do Londýna, kde působil v divadle Globe, psal pro něj hry a sám hrál. Do rodného kraje se vrátil jen občas, i když tu nakonec strávil poslední léta života. Celkem známo také je, že měl tři děti, přičemž jediný syn Hamnet zemřel jako dítě.

Před šesti lety zpracovala rodinný příběh Shakespearových spisovatelka Maggie O'Farrellová v románu Hamnet (Argo 2022, resp. 2025). Dovolila si tu jednu na první pohled viditelnou odchylku od tradované skutečnosti – dramatikova manželka se tu jmenuje Agnes, což autorka obhájuje tím, že o ní takto v závěti hovoří její otec. Na druhé straně jí právě jiné jméno umožnilo nesvazovat se

klasickým výkladem vztahu Shakespearových a vytvořit si hrdinku po svém – takovou, jaká možná mohla být, jakkoli o tom nejsou dobové prameny.

Strach z velkoměsta

Nyní jde právě tato kniha do kin ve stejnojmenném zpracování – režie se chopila zkušená Chloé Zhaová (několik Oscarů za Žemi nomádů z roku 2020). V hlavních rolích se představují Jessie Buckleyová (za svůj výkon získala Zlatý glóbus a film byl porotou oceněn jako nejlepší filmové drama) a Paul Mescal. Sledujeme tu seznámení mladíka s pozoruhodnou dívkou, která do místní komunity příliš nezapadá – je samostatná, umí to dobře s bylinkami, a dokonce jdou o ní řeči, že je to čarodějnice. Tato představa je licenci autorky knihy, která spolupracovala i na scénáři – kromě toho se tu pomíjí fakt, že Hathawayová byla o plných osm let starší než Shakespeare; skutečnost, že v době svatby už byla těhotná, tu není pojímána tak, jako by se jednalo o „nutný“ sňatek, ale je vysvětlována tím, že už stejně byli dávno zasnoubení.

Možnost, která bývá často uváděna, že William svou vyvolenou příliš nemiloval, a právě proto od rodiny utíkal do Londýna,

O výkonu Buckleyové se mluví i v souvislosti s letošními Oscary. Snímek Focus Features

v tomto případě vůbec nepadá v úvahu: oba se mají velice rádi, vztah jim funguje a jediný důvod, proč se rodina za tatínkem nepřestěhovala, spočívá ve strachu z velkoměsta, které by

Návštěvníci AJG nyní mají možnost vidět díla současných autorů v kontextu umění neznámých mistrů z 15. století. Gotická sbírka galerie se začala formovat na konci 19. století zásluhou českobudějovického kanovníka Adolfa Rodlera, který systematicky shromažďoval díla z území diecéze s cílem uchránit je před zánikem. Ve 20. století sbírka prošla vývojem pod správou muzeí a postupně se stala součástí fondu AJG.

Současný celek je výsledkem více než stoletého procesu sběratelství a odborné péče. Českobudějovické biskupství sice neuvažuje o založení diecézního muzea jako v jiných diecézích, ale křesťanské umělecké předměty návštěvníci budou moci dále obdivovat v nové výstavní síni AJG, která má do několika let vzniknout v Českých Budějovicích na Senovážném náměstí blízko Jihočeského muzea.

SIN označuje jedinečnou českou sklářskou technologii založenou na přímém odlévání trojrozměrných skleněných objektů do uzavřené hmoty. Značka SIN nese jméno svého zakladatele, sklářského mistra Jiřího Šína, jenž technologii systematicky rozvíjí od roku 2010. Metoda Vitrum Vivum (živé sklo) posouvá hranice práce s taveným sklem a umožňuje vznik monumentálních plastik i subtilních objektů komplexních prostorových tvarů. Sklo se v tomto pojetí proměňuje v živé médium, které uchovává paměť ohně, času i lidské ruky.

mohlo udělat špatně mladší dceři. Shakespearovi mají starší dceru Susannu a dvojčata Hamneta a Judith, která je velice chatrného zdraví. Nejsilnější pasáže filmu souvisí právě s matčinou vazbou na mladší Judith a její obrovskou snahou udržet ji za každou cenu při životě. Ale ve chvílích, kdy na ni v jedenácti letech přijde ošklivá nemoc, udeří neštěstí jinde – dívka se uzdraví, ovšem nečekaně zemře její bratr, o kterého se matka zase tolik nestarala.

Ačkoli je známo, jak příběh dopadne, zoufalství Agnes při nečekané tragédii je nesmírně silné, zejména díky výkonu Buckleyové, herečky atypické krásy, schopné výkonu zároveň tlumeného i drásavého. Snímek navíc otevřeně pracuje s myšlenkou, že bratříček „věnoval“ svůj život milované sestřičce, když se od ní vědomě nechal nakazit...

V závěrečné části se dostává více prostoru Williamovi, který prý zpracovává své trauma v tragédii, jejíž hrdina se jmenuje velmi podobně jako jeho syn – Hamlet. Hamnet je mimořádným snímek, který ukazuje dramatika, a především jeho manželku v novém, zajímavém světle.

Hamnet. Režie Chloé Zhaová (Velká Británie 2025). Premiéra 22. ledna 2026.

Autorka je kulturní publicistka.

Karel Kryl jako prorok a apoštol

KNÍŽNÍ TIP
Aleny Scheinostové

Autorskou plodnost teologa a bratrského kazatele Pavla Hoška nelze neobdivovat. Jen rok poté, co veřejnosti přiblížil překvapivou duchovní hloubku Bohumila Hrabala, přichází s titulem Jako anděl s polámanými křídly a ponorem do světa víry Karla Kryla.

Ikonu českého protestsongu, písničkáře a básníka Karla Kryla (1944–1994), si možná s katolickou vírou a intenzivní spiritualitou hned nespojíte. Souvislost je ale ještě přímočařejší než u zmíněného Hrabala. Kryl pocházel z Kroměříže, ze silně věřící katolické rodiny. Jeho otec a dědeček provozovali tiskárnu, kde se tiskla díla katolických autorů. „Mnoho přátel mého otce, mého děda byli kněží, koneckonců u nás vycházela

v tiskárně Kryl a Scotti křesťanská literatura, Deml, Zahradníček, ruralisti český a Florian u nás vytiskl věci, takže jsem vlastně s křesťanskou literaturou přišel do styku okamžitě, ve chvíli, kdy jsem se učil číst,“ cituje Hošek z Krylova rozhovoru s hudebním publicistou Karlem Vepřekem.

Tady někde Hošek shledává zdroje nejen Krylova bohatého básnického jazyka, ale především jeho obraznosti. Knižní portrét dále doplňuje vyprávěním o mladém Karlovi prolézajícím zrušené kostely (a o jeho „rozhořčení nad tím, že v době budování socialismu se vzácnými barokními soškami topilo v kamnech“), včetně toho ve Velkém Chvojně u Ústí nad Labem, odkud si „přinesl anděla – polámali mu křídla“, jak se zpívá v nejznámější Krylově písni.

Jeho víru a duchovní život však – líčí dále Hošek – zásadně zformovalo především blízké přátelství s „opatem chuligánem“ Anastázem Opaskem. V roce 1969 se Kryl rozhodl nevrátit z písničkářského festivalu v Západním Německu a požádal zde o azyl. Krátce nato zemřel jeho otec a náhradní otcovskou postavou

se pro něj stal právě Opasek. V klášteře v Rohru našel Kryl duchovní zázemí, Opasek ho také oddával s jeho první ženou Evou a společně rozvíjeli činnost exulantského sdružení Opus bonum. Kryl se na Opaska cítil duchovně napojený i prostřednictvím odkazu Karla Schulze, dobrého Opaskova přítele a autora románu o Michelangelovi Kámen a bolest. Krylova oblíbená kniha líčí vnitřní boje umělce zápasícího s vírou a o víru. Podle všeho se v ní básník našel.

Právě Opasek pak Krylovi pomohl získat těsně před revolucí povolení přijet do Československa na maminičin pohřeb. Díky tomu se Kryl vzápětí mohl zapojit do revolučního dění. Se znalostí příběhu Krylovy víry pak může čtenář sledovat Hoškovy výklady jeho textů. Biblické motivy, postavy a příběhy hudebník překládal do aktuálních souvislostí a využíval je k nesmlouvavé kritice dobové společnosti. „Teď Kainem se hemží citáty a lidé cudně blednou, / i odsoudí ho šmahem a znovu připraví si nože, / jsem šťasten, že jsem Kain Devátý, já zabil jsem jen jednou, / však Abel, ten je vrahem, neboť každý z vás je, ó, Bože, bratr můj,“ zacitujeme si třeba z písně „Kain IX.“,

a dáme Hoškovi za pravdu. O Salome, zapírajícím Petru či zrazujícím Jidáších ani nemluvě.

Hošek Kryla vykresluje nejen jako originálního a dodnes oslovujícího umělce, ale jako něco víc – jako proroka. Hluboká, vytrvale probíjovaná víra tvořila základ jeho tvorby a jeho hlas byl hlasem „volajícího na poušti“. Nejde o proroka naděje, nýbrž o proroka přísneho, kárajícího, ba spílajícího. Pro Kryla – uzavírá Hošek – nebyly písně jenom písněmi. Byl to apoštolát. „Jeho apoštolát byl civilní, jako úkol posla, který nese zprávu, a přitom vypadá jako obyčejný pocestný,“ píše autor. Jeho poselství má proč být slyšet i třicet let po jeho smrti.

Pavel Hošek: Jako anděl s polámanými křídly. Duchovní profil Karla Kryla (CDK 2025)

Autorka je redaktorka portálu Téma.21.

